

Grønlandske fangere taler ud

Af Claus Oreskov og Frank Sejersen

Under fangerseminaret i Ilulissat, februar 1995, interviewede vi enkelte fangere fra forskellige egne af Grønland for at få en så omfattende regional dækning af fangererhvervet som muligt. For at vise bredden i fangererhvervet inddrog vi repræsentanter for: erhvervsfanger/fisker, fisker/fanger og fritidsjægere. Først kommer et gruppeinterview med 3 erhvervsfangere, derefter individuelle interviews med 2 fra samme gruppe, (p.g.a. tidspres nåede vi ikke et individuelt interview med den tredje fra gruppen) og til slut et gruppeinterview med en fisker/fanger og en fritidsjæger.

Vi ønsker at bringe en særlig tak til Hansi Kreutzmann fra KNAPKs kontor i Nuuk for hjælp med at finde frem til interview-personerne, for tolkning og for gode råd og inspiration. Ligeledes en stor tak til Gert Davidsen fra Sisimiuts fritidsjæger- og fiskerforening, for hjælp med tolkning.

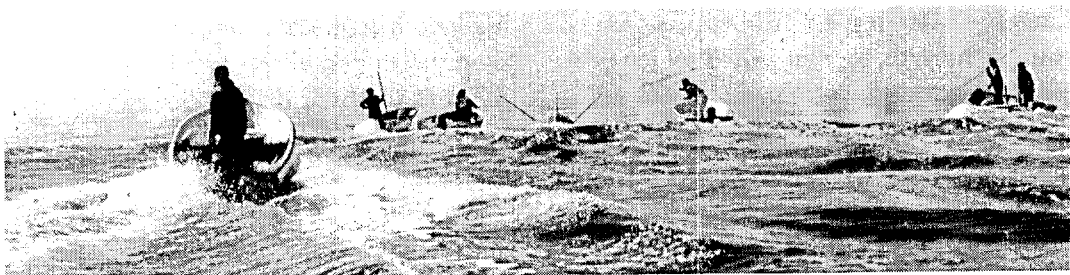
Erhvervsfanger Jens Danielsen, Qaanaaq (Nordgrønland)

*Erhvervsfanger/fisker Angutêraq Simon-
sen, Narnortalik (Sydgrønland)*

*Erhvervsfanger Tobias Ignatiussen,
Tasiilaq (Østgrønland)*

Tobias Ignatiussen: Jeg vil begynde med at fortælle om vores barndom, og om hvordan vi har haft det som børn. Min far var en driftig fanger og min mor en dygtig fangerkone. Vi har aldrig manglet noget. Hvad vi skulle bruge af tøj, kunne vores mor sy. I begyndelsen af 70'erne begyndte det at blive svært at klare sig som fanger, p.g.a. de kampagner som man lavede ude omkring i verden vendt imod fangererhvervet. Mange blev ramt på deres indtjeningsmuligheder, vi kunne ikke længere klare os på de mindre steder hvor vi boede, og mange måtte flytte ind til byerne. I byen skulle vi pludselig til at tænke på forskellige økonomiske forpligtelser, som vi ikke havde kendt til før. Det er ligesom to forskellige kapitler i vores liv. Efter at vores liv er blevet forandret, p.g.a. antifangst-kampagnerne, har jeg tit tænkt på, at det ville være vigtigt, at de mennesker, der står bag disse kampagner, kunne høre vores egen stemme. Jeg er derfor vældig glad

Claus Oreskov (IWGIA) og Frank Sejersen (Institut for Eskimologi) deltog i 1995 i et fangerseminar (se tidsskriftet Grønland nr. 2 – 1996, side 64).

En vågehval harpuneres og er efter kort tid aflivet. Den effektive fangst skyldes fangernes erfaring og samarbejde.
Foto: Frank Sejersen.

for, at vi nu kan få mulighed for at blive hørt.

SP til Angutêraq Simonsen: Er det en historie, du kan nikke genkendende til?

Angutêraq Simonsen: Jeg er fuldstændig enig med ham. Det er den samme historie, selvom områderne vi kommer fra og fangstforholdene er meget forskellige. Østgrønland og hundedistrikterne i Nordgrønland er måske mere ens i deres fangstmetoder. Vi bor helt nede i Sydgrønland, hvor der er åbent vand året rundt. Det er selvfølgelig nogle andre forhold, der gør sig gældende. Men jeg er helt enig i, hvad Tobias sagde før, især det han sagde om, at de der bliver ramt ikke har haft mulighed for selv at sige noget. Mange millioner mennesker hører på, hvad de andre (antifangst-grupperne) siger. Vi skulle på et tidligere tidspunkt have ofret noget på at modsige antifangstgrupperne, så var vi måske ikke blevet ramt så hårdt på vores erhverv.

SP til Jens Danielsen: De økonomiske forandringer, som indtrådte i 70'erne og som har været der siden, er det noget som I også har mærket oppe hos jer?

Jens Danielsen: Jeg tilslutter mig også, hvad de forrige har sagt i den sammenhæng. Vi ligner nok meget Østgrønland

m.h.t. fangstmetoder, hvor man før i tiden tog afsted hele familien på fangstrejser og kom hjem og indhandlede skindene til bedre priser end i dag, og senere, når skindene blev solgt igen, så kunne man få bonus oven i den pris, man engang havde fået. Det gav en sikkerhed. Lige pludselig begyndte priserne at gå ned, og det kunne ikke længere betale sig at tage afsted som en familie. I mange tilfælde var det nødvendigt, at konen havde et lønarbejde, så familien kunne overkomme sine økonomiske forpligtelser. Ellers kunne man jo risikere at blive sat ud af sin bolig, eller at lyset blev slukket. Den måde fangerne nu må indrette sig på er helt anderledes end før i tiden. Der er mere usikkerhed, og meget af glæden ved arbejdet er væk.

SP: Hvor store er mulighederne for at konen kan få et arbejde?

Jens Danielsen: Mulighederne er ikke mange, for det meste er det kun ufaglært arbejde de kan få, så som hjemmehjælp og rengøring.

SP: Mange antifangst-grupper siger, at fangererhvervet vil være uddødt om 20 år, hvad siger I til det?

Tobias Ignatiussen: Jeg kan ikke forestille mig det. Når jeg tager afsted som

fanger, så har jeg en stor frihed, jeg er min egen herre, og den frihed vil jeg ikke miste.

Angutêraq Simonsen: Vi kan forstå, at formålet med de kampagner, der har været ført rundt omkring i verden er, at fangererhvervet skal uddø, men de skal ikke tro, at det vil gå så let. Der er tale om noget, der har meget dybe rødder; det er rødderne, der bestemmer, om en blomst falder af.

Jens Danielsen: Fangererhvervet er en arv vi har fra vores forfædre. Det ligger dybt i os; det er en gave at leve i et land, hvor vores forfædre har levet og videregivet mange traditioner til os. Og især efter hjemmestyrets indførelse er det blevet muligt for os at stå sammen og sørge for at videreføre den arv, vi har fået. De kampagner, der har været imod os, i andre lande, har været løgnagtige. De har fortalt, at vi driver rovdrift, og at vi afliver babysæler, og hvad ved jeg. Men jeg tror ikke, at sådanne løgne kan vinde.

SP: Er det rigtigt, som mange antifangst-organisationer påstår, at fangerne driver rovdrift på dyrene?

Tobias Ignatiussen: I Thule foregår meget fangst fra kajak, og vi driver ikke rovdrift som antifangst-organisationerne påstår det. Hvis bare vi kunne komme til orde og forklare, hvordan det er vi lever heroppe, fortælle dem hvad vi gør i forhold til, hvad de selv gør, de der påstår, at vi er onde ved dyr. I andre lande holder de dyrene fangne som slaver. De er lukket inde, og de er lænkede. For os at se er det dyrplageri. Heroppe har vi hunde; hunde og mennesker kan ikke undvære hinanden. Vi deler den store natur, de (hundene) er ikke vores slaver, vi

hjælper hinanden (hundene og menneskene). De dyr, vi lever af, lever frit i store områder, hvor de kan bevæge sig ubegrænset. Der er altså tale om to vidt forskellige forhold til dyr.

Angutêraq Simonsen: Det seminar vi afholder nu, er netop for at vi kan se på hvilke muligheder, der findes ude i verden for at afsætte vores produkter. Problemet er nok, at andre lande ved for lidt om Grønland, om hvor store mængder kød vi har, som vi ikke kan komme af med. Og at vi ligesom andre lande kan være med til at forsyne verden med kød. Kød som ikke er forurenset, og som har en virkelig god kvalitet. Det er noget vi under andre mennesker her på jorden også at smage.

Det er måske barsk at sige, men vi føler, at de lande og organisationer, der modarbejder os så hårdt, ikke værner om dyrene, men de myrder mennesker, for det er mennesket de rammer i sidste ende. Det kan som sagt lyde hårdt, men det er fordi, vi selv er blevet ramt så dybt af den uvidenhed om os, der hersker i verden.

Jens Danielsen: Vi kan klare os selv og leve af fangst heroppe, hvis vi ikke hele tiden bliver forstyrret af antifangst-organisationerne. Fortsætter de med at ødelægge forholdene for os, så må de også erstatte, hvad vi mister. Det vil jeg meget gerne have, at I siger videre.

Tobias Ignatiussen: England, Holland og andre nationer har gennem århundreder drevet hvalfangst heroppe i Grønland. Det er de samme der nu siger, at vi ikke må fange hvaler, fordi de mener at der ikke er så mange tilbage. Jeg kan kun fortolke det på den måde, at de mener, at

Fra venstre erhvervsfanger Angutêraq Simonsen og Hansi Kreutzmann, KNAPK. Foto: Claus Oreskov.

det er deres ressource, siden det kun er dem, der skal bestemme, hvornår der må drives fangst.

SP: Der er blevet talt meget om bæredygtig udnyttelse af naturen her på seminaret – hvordan gøres det i praksis?

Tobias Ignatiussen: M.h.t sæler så er der så mange sæler heroppe, at de ofte er til gene for fiskebestanden og fiskeri-erhvervet. Vi må simpelthen begrænse sælernes antal for ikke at få ødelagt fiskeriet.

SP: Hvad med fangst af hvidhvaler og narhvaler i Thule?

Jens Danielsen: De er sikrede i form af kommunale vedtægter. Der må kun fanges hvaler fra kajak i Thule ligesom i gamle dage.

Samtale med erhvervsfanger Tobias Ignatiussen, Tasiilaq, Østgrønland.

SP: Hvordan er vilkårene i dag for fangererhvervet?

TI: En fangers hverdag kan ikke sammenlignes med en 7 timers arbejdsdag. F.eks. i sommer, hvor jeg var på en 4 dages tur, sov jeg kun i 8 timer; det er meget almindeligt. Spørgsmålet er, om der er fangstdyr, det er det, man går efter.

SP: Hvilke fangstdyr går du efter?

TI: Der er forskellige fangstdyr. De forskellige arters forekomster bestemmer en fangers liv. Mange udlændinge anser Grønland for et ikke industrialiseret land, hvor man bor i snehytter om vinteren og tørvehytter om sommeren. I dag bor vi i moderne træhuse, hvilket er forbundet med mange forskellige udgifter. Disse økonomiske forpligtelser driver fangeren til at yde mere end tidligere.

SP: Hvilke fangst-aktiviteter har du i løbet af året?

TI: Jeg kommer fra Tasiilaq/Amassalik kommune, og dér driver vi sælfangst fra oktober til juli, så længe storisen stadig er tilstede. Sælerne forsvinder sammen med

storisen, og det er nødvendigt at gå over til fiskeri i kortere perioder resten af året. Hvis ikke der kan suppleres med fiskeri, er der mulighed for sælfangst i Sermilik fjorden.

Vi kan være heldige at møde isbjørne. For at kunne fange narhvaler skal vi 300 kilometer nordpå. Det er meget hårdere at leve som fanger på østkysten end i Vestgrønland. Vi driver f.eks. ikke sassatfangst ligesom i Vestgrønland (sassat = fangst af hvaler, der er lukket inde i en åbning i isen. Hvalerne er for langt fra åbent hav til at komme derud og vil alligevel dø).

Sp: Hvor længe varer sådanne fangstrejser efter narhvaler?

TI: Når storisen er drevet til havs, så bliver det muligt at sejle. På det tidspunkt kan man med motorbåde og joller tage ud til fangststederne.

Sp: Kan man overhovedet leve som fanger i vore dage? – Der er noget sælfangst og fiskeri og en sjældent gang en bjørn eller hval, men er det nok til, at en familie kan leve af det?

TI: Det er kun sælskindene, der giver økonomisk udbytte, men i byen er der også mulighed for at sælge kødet.

Sp: Hvordan er dine familieforhold – har du børn?

Kone og 3 børn og det er hårdt at skulle forsørge en familie som fanger. Der skal arbejdes meget, for at ens børn kan have samme muligheder som lønarbejdernes børn. Min kone er i gang med en ny uddannelse, men ligesom andre fangerkoner er hun nødt til at gå i gang med skindbehandling, når hun kommer hjem fra skolen. Det er også hårdt for hende at klare alle disse pligter.

Jeg er 34 år og min kone er 8 år yngre.

Sp: Hvordan ser børnenes fremtid ud?

TI: I forbindelse med opdragelsen af børn, så skal man ikke pålægge dem noget eller tvinge dem til at blive fangere eller fangerkoner.

Sp: Kan man integrere biologernes og fangerens viden?

TI: Afstanden imellem biologer og fangere siges at være stor, men i virkeligheden arbejder de nok for det samme. Nogle påstår, at biologerne udelukkende arbejder for at beskytte naturen og fangstdyrene. Hvis man ser på fangerens livsform, arbejder han også, ud fra sin fornuft, på at bevare naturen og fangstdyrene, idet det er hans levevej. Vi har brug for biologerne, hvis vi skal drive en fornuftig fangstpolitik.

Sp: Kan biologerne bruge fangerne til noget?

TI: Selvfølgelig skal vi arbejde sammen, så biologens viden kan integreres med fangerens praktiske erfaringer.

Sp: Tager I ud flere ad gangen på fangstrejser?

TI: For det meste med en anden, så vi kan hjælpe hinanden i faresituationer. Det er altid bedst ikke at være alene. Hvis en kajakmand har harpuneret et dyr, er det altid godt at have en jolle i nærheden. Er man to i en jolle, kan den ene styre og den anden skyde fangstdyrene. Ud af 30 dage på en måned er jeg væk de 20 på fangstrejser, og de sidste 10 tilbringer jeg med familien.

Sp: Er det stadig en forpligtelse at give kødgaver?

TI: Den tradition eksisterer i dag kun inden for familien. Hvis man ellers skal have noget kød, så koster det penge.

Sp: Kunne du tænke dig at bytte fangertilværelsen ud med et andet erhverv.

TI: Aldrig – når jeg tager ud på fangst, med hundeslæde eller jolle, føler jeg mig som en præsident; jeg er den eneste der bestemmer.

Interview med erhvervsfanger/fisker Angutêraq Simonsen, Nanortalik, Sydgrønland. Inden interviewet startede gjorde Angutêraq opmærksom på, at alt hvad han måtte sige udelukkende er hans egne vurderinger, og at der ikke ligger nogen speciel politisk holdning bag hans ord.

Sp: Hvordan foregår en fangers hverdag – og vil du fortælle noget om årets rytme inden for fanger-erhvervet?

AS: Det er virkeligt et sjovt spørgsmål, for I skal vide, at vores herre det er vejret – vejret bestemmer vores vilkår. Vi kan starte med foråret. I maj/juni måned plejer vi at tage ud til de yderste øer Kitsigsut udfor Narnortalik. Denne aktivitet kaldes »kipparneq«, at drage vest på ud til de yderste øer for at fange klapmydser. Klapmydsfangsten foregår med henblik på at samle forråd til vinteren. Før i tiden blev man derude på øerne i samtlige 2 måneder, så dengang var det nødvendigt med en butik på stedet. I dag hvor de fleste har motorbåde, kan man dagligt tage ind på fastlandet for at handle.

Sp: Hvordan bor I ude på øerne?

AS: I tidligere tider boede man i jordhytter. Når man så skulle forlade stedet igen, fjernede man taget på hytten. Det var en måde, hvorpå man bevarede hytten, når man var væk i længere tid, fordi man forhindrede, at vind og vejr fik taget til at styrte ned og dermed også hytten til

at skride sammen. Idag bor man i træhytter, som fangerne selv har bygget. Fangsten bestemmes i høj grad af storisen. Hvis der ikke er ret meget stori, så er der heller ikke ret mange klapmydser. Jeg begyndte første gang at jage derude for 30 år siden, og dengang var der ikke nær så mange klapmydser, som der er i dag. Bestanden er vokset betydeligt. De mindre forekomster af sæler dengang skyldtes den norske og den canadiske jagt, som begrænsede bestanden. At der i dag er flere sæler er både godt og ondt. I dag er der mængder af sæler, og det går ud over andre dyrebestande. Jeg vil blive ved med at samle forråd ude på Kitsigsut i forårsmånederne, så længe jeg lever, og jeg er overbevist om, at mine efterkommere vil videreføre denne tradition.

Sp: Hvilken slags proviant er det, I fremstiller derude på øerne?

AS: Nogle gange fanger jeg ude i storisen, andre gange kan man stå inde på land og skyde klapmydserne. Så snart byttet er fanget, begynder vi fangstbehandlingen, fordi vi når det bedste resultat med friskfangede sæler. Spækket renses omhyggeligt for blod og skæres ud i lange tynde strimler, som lægges på klippen til tørring. Under tørringen er det vigtigt at vende dem kontinuerligt. De må ikke tørre for meget ud, for det går ud over smagen, på den anden side må de heller ikke tørre for lidt, for de skal gemmes længe, og det vil også ødelægge smagen. Senere bliver det gemt i sække syet af sælskind, disse produkter kaldes »pooruseq«.

Kød renses for blod og tørres ligesom spækket. Blodet tørrer for sig og anvendes som en slags karamel. De produkter

er meget efterspurgt, ikke kun af familier, der er flyttet fra Narnortalik, men også af andre langs med kysten. Når de har overskud, kan fangerfamilierne derfor sælge disse produkter både i Grønland og til familiemedlemmer, der bor i Danmark.

Sædvanligvis når man flænses en sæl, så skærer man langs hele bugen, men man anvender en anden metode, når man skal lave »pooruseq«. Man plejer at flænse fra forlufferne og ned til tarmåbningen, hvorefter alt kød og spæk fjernes. Hovedet trækkes ud, så kun skindet er tilbage. Herefter fjernes det spæk, der sidder på skindet, og det får så lov til at ligge et par dages tid. Man er nu parat til at sy det sammen igen. Syningen bør være meget omhyggelig. Den skal være lige så tæt som på en fodbold. Både indersiden og ydersiden sys, ligesom når man syr skind til kajaker og tøj. Efter sy-processen pustes skindet op, og man venter endnu et par dage, inden man fylder det tørrede spæk i.

Sp: Hvor mange klapmydser fanger I?

AS: Hvor mange vi fanger afhænger i høj grad af vejret. Hvis der f.eks. er fugt i luften, vil det være vanskeligt at tørre spæk og kød. Vejret er også en joker på den måde, at når der er nordenvind, er der godt med sæler. Klapmydserne trækker mod syd. Når det er søndenvind, er det vanskeligt at få sæler. Vi siger, at klapmydsen ikke kan lide at gå imod vinden.

Under gode vejrforhold kan man fange op til 20-30 klapmydser og andre gange bare 2 til 3. Vi kunne fange mange flere end vi gør, men tørringsprocessen, der er meget tidskrævende, lægger et loft

over, hvor mange vi egentlig fanger. Den måde tilberedningen foregår på er tidskrævende, men det er den eneste måde, hvorpå vi kan udnytte hele sælen: spæk, kød og blod uden at noget går til spilde.

Fangsten foregår på en bæredygtig basis. Hvis vi bare tog af sælbestanden som vi havde lyst til, så var der jo ingen sæler til de kommende generationer!

Når vi kommer tilbage fra Kitsigsut, er det første vi begynder på at deponere vores forråd. Før i tiden kom provianten i køddepoter, hvor det kunne holde sig, idag har vi dybfryser. Det er også vigtigt at huske at sende forråd til bekendte og familie.

Sp: Er det gaver, som man giver?

AS: Vi grønlændere har den vane at give kød gratis til venner og bekendte. Men for at opretholde en økonomisk indkomst, må vi sælge en del af det overskydende kød.

Efter klapmydsjagten ude på Kitsigsut begynder ørred-sæsonen. Ude ved ørredstederne saltes eller ryges fisken, eller den sælges fersk inde i byen.

Der findes kommunale vedtægter, der forbyder ørredfangst i elvene, så først når ørrederne er trukket ud i havet, begynder vi med netfangst.

Dengang jeg var ung, var der masser af fisk, og vi fangede også torsk og havkat. Idag er der så få af disse fisk, at vi kun fanger dem lejlighedsvis. Den eneste fisk man kan fange i rigelige mængder i sydgrønland er uuvak (fjordtorsk). Den kan ikke indhandles, når den lige har gydet, da kødet ikke er så godt. Så der er også sådanne begrænsninger!

Sp: Praktiserer man fangst med liner?

I dag bruger man sænkegarn, det kan

ikke betale sig at fiske med liner efter uuvak.

Ammasat fanger vi i maj, juni og juli. Ammasatten er blevet hyppigere, vi mener, at det skyldes, at torsken er gået tilbage. Selvom sælen spiser en mængde ammasatter, så er den blevet hyppigere. Desværre er alle andre fiskearter gået tilbage.

(Hansii: det er min tilføjelse, men vi ved, at oppe ved Uummannaq og Upernavik har der forekommet en mængde torsk de seneste par år og ligeledes havkat. Det synes vi er mærkeligt, mens torsken og havkatten er væk fra Diskobugten og sydoover).

Sp: Disse op- og nedgange i fiskebestanden er det noget, som man diskuterer internt blandt fangerne?

AS: (storgriner) Ja i høj grad, vi har ikke andet at snakke om, og hvis I kunne høre os, ville det hænge jer langt ud af halsen.

Med hensyn til landdyr: Ryper og harer jager vi også sommetider. Det er proviant, der specielt er beregnet til højtiderne. Op til højtiderne sker det, vi går ud på rypejagt i flere dage, så der kan være kød nok på bordet.

Sp: Hvilke højtider drejer det sig om?

AS: Hovedsagelig juledagene. Påsken falder for det meste på et tidspunkt, hvor det er forbudt at jage ryper og harer.

Sp: Hvad med konfirmation og fødselsdage?

AS: Vi samler forråd til festdage og fryser det ned, vi bestræber os på at få mest muligt ud af fangstedyrene.

Sp: Har i rævefangst?

AS: Vi har ræve, men det er i begrænset målestok. Tidligere i min barndom,

tog man ud på rævefangst op til højtiderne for på den måde at tjene nogle penge, men i dag er man holdt op med rævefangst.

Sp: Har du andre indtægter end at sælge proviant?

AS: Jeg vil udtrykke det på den måde: Havet er vores bank, og vejret spiller en stor rolle. Salg på brættet og noget uuvak, som kan sælges til Royal Greenland, kan vi tjene nogle penge på.

Sp: Kan man leve af at sælge på brættet?

AS: Vi bestræber os på at tjene så meget som muligt, fordi vi jo skal betale husleje og elektricitet, men det kan være vanskeligt for os at tjene den smule penge, der skal til.

Sp: Har du eller din kone lønarbejde ved siden af fangsten?

AS: Jeg har ernæret mig ved fangst og fiskeri i 30 år. I al den tid har jeg aldrig haft et arbejde på land. Jeg savner mit erhverv så meget, at jeg her ved seminaret allerede længes hjem. Jeg længes efter at kunne tage ud på havet.

Min kone er fangerkone, vi har ingen børn at forsørge. Havde vi haft det, ville vi have befundet os i en meget værre situation.

Heldigvis er min kone født fangerkone. Det er jeg meget glad for. Hun er fantastisk dygtig til at behandle min fangst. På den måde er jeg meget lykkelig. Var hun ikke født fangerkone, så var vi måske skilt for længst (griner). Jeg kunne ikke overleve uden min kones indsats.

Sp: Sælger i sælskind?

AS: Ja, min kone er dygtig til at behandle skindene, men som sagt al den

fangst, vi tager hjem anvendes. Der er ikke noget, der går til spilde.

SP: Fangererhvervet forekommer os at være et utroligt hårdt erhverv. Hvad er det for værdier, du prioriterer? Hvad er det, der gør, at du stadig er fanger?

AS: Jeg er nok født fanger, ligesom min kone er født fangerkone. Nu skal jeg fortælle jer en historie. Dengang vi var unge, skulle vi op til nogle prøver for at komme på efterskole. Før i tiden lavede man sådanne prøver for at se, om de unge var egnede. Min far var kateket, men jeg var opsat på at blive fanger, så jeg lavede fejl med vilje for at undgå at komme på efterskole. Livet på havet er en frihed i sig selv, som jeg i høj grad værdsætter. Det at være fanger er i høj-sædet for mig.

Jeg er ikke den eneste, der tænker på den måde, der er mange andre mennesker der har det på lignende måde.

SP: Nanut – isbjørne?

AS: Vi fra Sydgrønland, hvor der ikke forekommer vinteris, vi har ikke den tradition at tage på bjørnejagt, ligesom man gør i nord ved Thule og i Østgrønland.

Jeg har tilfældigvis skudt 4 isbjørne nede i Sydgrønland, men det er et lykketræf, når man møder dem der. I vinteren 1984-85 boede jeg i Scoresbysund, og engang var jeg med en ven på bjørnejagt. På den måde fik jeg også en bjørn derovre. Jeg har tilsammen nedlagt 5 bjørne.

Dengang da jeg rigtigt drog ud på bjørnejagt i Scoresbysund, var vi tre slæder ialt, og vi var derude i 1½ måned. Det var ikke særlig sjovt, når vejret var hårdt ved os. Men når vejret og naturen var det

fineste, så var det simpelthen en oplevelse for sjælen.

SP: Hvad er fremtidsperspektiverne for fangererhvervet?

AS: Hvis tilfældet skulle være, at fanger- og jægerkulturen uddør, så er det også sket med Grønland. (Ordret: Så bliver Grønland helt skævt)!

Til slut er der et par ting jeg lige vil tilføje. Jeg håber virkelig, at I vil påvirke europæerne til at spise sælkød. Så kan vi få nye indtægter på den måde. Det som jeg har fortalt om i dette interview er realiteter, det er noget, som jeg selv har oplevet. De realiteter gælder også for mange andre fangere. Jeg ønsker også at takke jer, fordi I ville lave dette interview.

Interview med erhvervsfisker/fanger Per Andersen fra Arsuk ved Paamiut.

Fritidsjæger Gert Davidsen fra Sisimiut: Sisimiuts fritidsjæger- og fiskerforening.

Per Andersen: Jeg er for det meste fisker og fanger ved siden af mit egentlige erhverv. Fangsten er kun en lille del af erhvervet.

SP: Har du kutter?

Per Andersen: Ja, på 33 fod.

SP: Har du harpuncanon på den?

Per Andersen: Nej.

SP: Hvor stor en del af din indkomst kommer fra fangst, og hvad er det for nogle dyr du fanger?

Per Andersen: Jeg vil lige pointere, at jeg kommer fra en by med fiskeri som hovederhverv. Som følge deraf har jeg kun haft 2 procent af årsindtægten fra fangst, dengang der var indhandling af saltede sælskind. Nu i år regner jeg det for 0 procent. Der er ingen skind-indhandling, der er ingen lomvie-indhand-

Fra venstre erhvervsfisker/fanger Per Andersen, fritidsjæger Gert Davidsen og Frank Sejersen, Institut for Eskimologi. Foto: Claus Oreskov.

ling, og man kan ikke sælge kødet. Herudover har der ikke været mulighed for afsætning af produkterne fra fangstdyrene.

Sp: Sælger du på brættet? (det uden-dørs marked med fangstprodukter som findes i adskillige grønlandske byer).

Per Andersen: Som sagt så udgør fangst kun en lille del af den samlede indtægt, så det er kun lidt, der tjenes ad den vej. På den anden side, så er et bygdesamfund et samfund, hvor alle hjælper hinanden med fødevarer.

Sp: Hvis du skulle sammenligne din hverdag med Pers, hvordan er der så forskelle og ligheder?

Gert Davidsen: Per er ude på havet det meste af tiden. Hvorimod mit arbejde er et 8 til halv 6 arbejde inklusive lørdag til middag. Jeg har fritid fra lørdag middag til søndag aften. Den bruger jeg på lidt jagt og lidt fiskeri.

Sp: Er det en situation, der er almindelig for mange mennesker, eller er det unikt?

Gert Davidsen: Nej, det må siges at være ret almindeligt for mange byboere.

Sp: Hvordan opfatter I bæredygtig fangst?

Per Andersen: Fangerne har jo forudsætninger for at vurdere deres fangstdyr. Vi må derfor tro på deres evner til selv at forvalte fangsten på en sådan måde, at ressourcen ikke overbelastes.

Sp: Bygger den bæredygtige forvaltning på gamle traditioner? I Europa er det jo et ret nyt begreb.

Per Andersen: Det må siges, at være en grønlandsk tankegang, fordi det er noget, der er indpodet i grønlændernes tankegang at forvalte og passe på naturen og ikke belaste den med for meget fangst. Det er så at sige hele fangerlivets grundvold.

Sp: Hvordan fordeler man så ressourcerne imellem de forskellige grupper i samfundet?

Per Andersen: Min helt personlige mening (og ikke KNAPKs) er, at selvfølgelig har fiskere og fangere førsteret til

den kvote-belagte fangst. Så er der dem, der altid har haft supplerende jagt og fiskeri som en del af husholdningen, og som ikke kan undvære dette supplement; de må have del i kvoten. Tilsidst må man udelukke dem, der ikke har et dagligt behov for de grønlandske fødevarer.

Gert Davidsen: Jeg vil dele ressourceforvaltningen i 3 grupper:

1. De, der har fangst og fiskeri som økonomisk grundlag, har selvfølgelig ret til at fange og fiske.

2. De, der har jagt og fiskeri som supplerende indtægt, har lige så stor ret til at få del i kvoten på de mindre pattedyr: rensdyr, moskusokse, marsvin.

3. De der ikke har det som levevej.

Sp: Nogle hævder, at fangererhvervet vil være forsvundet om 20 år?

Per Andersen: Det kan jeg slet ikke være enig i. Jeg tror ikke fangererhvervet vil forsvinde. Nogle steder, hvor man lever udelukkende af fiskeri, er fisken ved at forsvinde, her vil man naturligt gå over til fangst. Ligeledes må vi regne med en produktudvikling inden for fangererhvervet, som vil stimulere og motivere fremtidens fangere til at blive i erhvervet.

Gert Davidsen: Hvis vi forvalter og bruger naturen fornuftigt, så har vi gode chancer for, at en 3., 4. og 5. generation kan have samme gavn af jagt og fiskeri, som vi har.

Per Andersen: Vi er alle født frie, og derfor vil det frie fisker- og fangererhverv altid tiltrække folk.

Sp: Gert, vil du opdrage din søn til at gå på jagt og bruge naturen, lige som du selv gør?

Gert Davidsen: Ja, den største gave jeg

kan give min søn er at lære ham, hvordan han kan bruge naturens levende ressourcer. Ligesom jeg selv har fået den gave af min far. Jeg er opvokset i en bygd.

Sp: Hvori består de største udfordringer og forhindringer?

Gert Davidsen: Et eksempel er, at fangererhvervets indtægtsmuligheder er meget ringe i forhold til ydelsen. Hvis der kan rettes op på den skævhed, så vil fangererhvervet blomstre op igen.

Sp: Hvordan forholder familien sig til fremtiden?

Per Andersen: Jeg vil ikke pådutte børnene noget. Jeg har 2 piger og en dreng. Pigerne vil nok tage en eller anden uddannelse. Drengen vil jeg ikke tvinge til noget, han skal nok selv vælge sin fremtid.

Sp: Kan folk i bygderne opfylde de økonomiske forpligtelser, de har, eller må de flytte ind til byerne?

Per Andersen: Tidligere, da fiskeriet var godt, var det sådan i Paamiut kommune, at bygdebørnene kunne gå i skole helt op til 11. klasse. Nu er det blevet skåret ned til 9. klasse. Det indebærer, at alle unge på omkring 15 år er nødt til at flytte ind til byen for at kunne fortsætte skolegangen. Om de så bliver i byen, eller de vil tilbage til bygden, det skal vi nok ikke blande os så meget i.

Sp: Gert, har du noget du vil tilføje?

Gert Davidsen: Nu da den grønlandske befolkning efterhånden er kommet til at bestå af både arbejdere og fangere, håber jeg, at de to befolkningsgrupper vil føre en løbende og meget tæt dialog med hinanden om brugen af vores natur til fælles glæde for alle. Det er mit største håb.